

Observatoriul este de două ori în săptămână, marțea și sâmbătă.

Pretului

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimis cu poșta în lăuntrul monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinătate pe 1 an 10 fl. s'au 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'au 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politic, national-economic și literar.

Ori-ce inserate,

se platesc pe serie s'au linia, cu litere merunde garmoudu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul public.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile poștei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 47.

Sibiu, 13/25 Iunie 1879.

Anulu II.

Abonamentu nou la „Observatoriulu“

Apropiandu-ne de finea Semestrului primu precum și a triluniului Aprilu—Iunie, prin acésta deschidem prenumeratiune noua și invitamu la reinnoirea abonamentulu pe Semestrulu alu douilea și pe triluniulu Iuliu—Septembre.

Condițiunile de abonamentu se potu vedea în fruntea diariulu și adeca:

In lăintrulu monarhiei:

Cu 4 fl. val. austr. pe 6 luni

Cu 2 fl. val. austr. pe 3 luni.

In străinătate:

Cu 5 fl. s'au 11 franci pe 6 luni.

In Sibiu „Observatoriulu“ costa 3 fl. 50 cr. pe 6 luni, éra dusu la casa cu 50 cr. mai multu.

Abonamentele se potu face mai usioru prin asemnatiuni (mandate) poștali, de a dreptulu la Redactiune în Sibiu, Piația mica Nr. 27.

Din Romani'a primimu abonamente și în bilete hipotecari de ale statulu, al pari.

In București abonamentele se potu face și la librari'a d-lui J. Szöllösi, piați'a teatrulu.

Pentru înlesnirea publiculu primimu abonamente noue și cu Prim'a fiacarei luni.

Din 10 esemplare abonate efectiv, unulu se dá gratis.

Redactiunea.

Parocsismele și ilusiunile siovinismulu magiaru.

De abea s'au sanctionatu fatal'a lege pentru introducerea invetiamentulu obligatoru a limbei magiare în scólele poporale confessionale și eata ca mesurile pe care le au luat, și modulu în care se aplica acea lege din partea gubernulu ungurescu, justifică pe deplin legitimele temeri ale natiunei romane și probéda în modulu celu mai eclatantu, că prevederile ei fatia cu adeverat'a tendinția a acelei lege au fostu câtu se pôte de reale și fundate.

Foisiór'a „Observatoriulu“.

Materialu pentru biographi'a lui Andreiu Murasianu.

Daca Andreiu Murasianu, neuitatulu meu amicu, colegu și ajutoriu în dile bune și rele, nu ar fi mai avutu alte merite decâtu numai lucrările sale poetice, și daca critic'a cea mai severa ar alege din acele numai a trei'a parte ca inspiratiuni clasice, totusi numele lui ar merita se remana în memori'a celor mai departate generatiuni ale poporulu românesc din monarhi'a Habsburgiloru, ba și în a romaniloru din Romani'a independenta. Sunt 16 ani de candu Andreiu Murasianu s'a mutat dintre noi, fara a i se ridic'a macaru monumentulu pentru care se facusera și colecte, dintre care una, din mare norocire, se afla în administratiunea sigura a Asociatiunei transilvane, éra de sórtea celeilalte eu unulu nu mai știu nimicu. În acelu periodu s'au încercatu se'i scria biographi'a unui ómeni, cari abia s'au cunoscutu din persóna și anume unulu, carele abia esise din scól'a satésca, pre candu Murasianu se aflá pe patulu doreriloru. Totu ce s'a scrisu mai de dómne-ajuta despre acestu atletu, care a fostu și elu unulu din martiri' natiunei, s'a vediatu în „Panteonulu“ dlui Josifu Vulcanu.

In seculu necrologu publicatu la mórtea lui în Gazet'a Transilvaniei, publicistulu nu a știutu se spuna esactu nici macaru din ce parinti se nascuse elu și de ce stare sociale fusera ei. Din întemplantu, toti ceilalti amici ai lui Andreiu, cari ilu cunoscură mai de aprópe, se aflau pe atunci (în tómn'a an. 1863) la Vien'a participandu la lupte politice din cele mai aprige, în care nu potea reflectá nimeni la individuu, candu sortile se aruncaseră asupra patriei autonome și asupra întregi natiuni romanesci din Transilvani'a. Cu rostogolirea aniloru în spatiulu infínitu alu eternitáției trecutulu se întuneca și o fantasia vagabunda, adesea insocita de

Este mai pre susu de ori ce îndoiéla și n'avemu pretentiunea de a face o noua descoperire, déca vomu constatá că: adeveratulu și uniculu scopu alu acelei legi nu este altulu decâtu, magiarisarea fortiata și cu ori ce pretiu a elementelor nemagiare din regatulu ungurescu și din marele principatu alu Transilvaniei. Acésta astadi este și trebeu se fia convictiunea nóstra cea mai íntima și nestramutata.

Concetiatiunii nostrii gubernamentali de nationalitate magiara, acaroru minoritate fatia cu elementele nemagiare este o cifra de statistica, acarei logica nu se pôte falsificá prin nici o artă și apucatura sofistica, din fatalitate sufere de ide'a ficsa, că ei trebeu se magiarisédie pe romani, pe nemti și pe slavi și se îi assimilédie în elementulu loru, pentru cá asiá ei se formeédie unu statulu nationalu. Că acésta este ínse o ínpossibilitate și o utopia vana ei nu voru se o crédia, de si li s'a spusu si li s'au probatu de repetiteori în moduri destulu de drastice. Magiarii nu voru séu se facu a nu íntielege acésta, pentru cá ei sufere de aceeasi eróre, care li se ímputá Bourboniloru din Franci'a, că adeca: ei nici n'au uitatu și nici n'au ínvetiatu nimicu din ceea ce au știutu.

Aceleasi cauze produc ínse de regula aceleasi efecte. Acésta este o lege a naturei și nu stá în puterea magiariloru de a o schimbá. Actiunea produce reactiune, asiá ne ínvétia fisic'a elementara și aceea ce se íntempla în lumea reala se íntempla și în cea morala. Cu câtu este si va fi deci actiunea de sugrumare și magiarisare a gubernulu ungurescu mai passionata și mai violenta, cu atátu va fi și reactiunea ce o va produce din partea nationalitatiloru nemagiare, mai energica și mai intensiva. Proba pentru acésta este reactiunea pe care o au produsu legea de magiarisare din partea nationalitatiloru nemagiare.

Gubernulu ungurescu se simte ínca destulu de tare, pentru cá desconsiderandu acea reactiune se continuedie pe calea dejá apucata, cu o consecinția ce nu este nici laudabila, dar' nici onorifica pentru pretinsulu seu liberalismu, despre care vorbindu unui elvetianu séu unui americanu l'ar numi o satira și o profanare a adeverateloru principii liberale.

Nu se pôte ínse negá, că în planulu pe care ilu urmédia și la acarui realizare aspira gubernulu ungurescu de a magiarisá și a absorbi elementele

nemagiare, este unu óresi care sistemu. Mesurile luate până acuma ne îndreptatescu a presupune, că autorii și strategii acelu planu au adoptatu sistemulu concentricu și adeca asiá, că limb'a nationalitatiloru nemagiare séu cu alte cuvinte disu, scól'a și biseric'a loru a fostu alésa și considerata de centrulu operatiuniloru ce aveau a se íntreprinde în directiunea acésta.

Mai ínainte de a íntreprinde ínse ínamiculu asaltulu decisivu asupra unei positiuni fortificate, elu trebeu se o asediédie, se o submínedie, se ísi faca paralele și se caute punctulu celu mai slabu alu acelei fortaretiei asupra careia prepara asaltulu. Tóte acestea mesuri și lucrari pregatitóre trebeu se le faca ínamiculu, ori de câte ori are în fatia sa niste aperiatorii, cari sunt firmi decisi a muri mai bine cu totii și a se íngropá sub ruinele fortaretiei pe care o apara, decâtu a se predá în modulu lasiu și ori de câte ori în mijloculu acelor aperiatori bravi și devotati nu se afla tradatori și misiei.

Scól'a și biseric'a este fortarétiá asupra careia se prepara asaltulu decisivu, pentru cá numai scól'a și biseric'a ne au fostu mai remasu nationale.

Eschiderea limbei romane dela tribunale, ínroducerea limbei magiare în corespondenti'a tuturor auctoritatiloru, atátu politice câtu și administrative, confiscarea sigileloru comunale pe care erau gravate numele comunei romanesci în limb'a romanesca și ínlocuirea loru cu altele unguresci, persecutarea cartiloru didactice și cu deosebire ale manualerulu de istoria și a charteleru geografice romanesci, strict'a oprire a stíndardulu tricoloru rosíu-galbenu-vínatu, íntimidarea și terorizarea clerulu și a ínvetiatoriloru de nationalitate romana, încatusiarea pressei, tóte acestea nu sunt si n'au fostu decâtu totu atâtea mesuri preparative pentru ínlesnirea asaltulu decisivu, care s'au și ínitiatu prin cunoscutulu proiectu de lege de magiarisare. Situatíunea ce ni s'au creatu este dar' fórte critica, seriósá și suprema și aperiatorii fortaretiei fara deosebire de rangu și positiune sociala trebeu se ísi concentredie tóte poterile și tóta atentiunea numai și numai la disciplinarea morala, la perseveranti'a și solidaritatea nedispensabila în lupt'a de aperiare și la conservarea tesaurulu nostru nealienabilu limb'a, care este espressionea nationalitatii nóstre individuale.

Se veghiamu deci di și nópte pentru cá se nu

rea vointia, ocupa locul adeverulu curatu, falsificandu chiaru și fapte complinite, documentate perfectu. De ceea ce s'a íntemplantu la noi cá si la alte popóra, cu nenumerate celebritati, nu a scapatu nici Andreiu Murasianu. Reutatea ómenésca continua a substitui si în viati'a lui adeverulu minciun'a și columni'a desfrenata.

Unu destínu misteriosu m'a condamnatu cá se lasu eu posteritáției date biographice de a le contimpuraniloru mei și mai tineri, și mai vigorosi de catu mine în locu se apuce densii a'mi aruncá tierina preste sicriulu meu. Lui A. Murasianu i eramu datoriu cu acestu oficiu de amicu din cauzele care se voru vedea în decursulu acestei naratiuni, cá-ci íntr'o serie de ani taiaramu ambii din aceeasi paine udata adesea cu lacrime. Daca am íntardiatu cu acésta pana acuma, caus'a fú că asteptandu stempararea pasiuniloru vrasmasiesci, speramu totu-odata că se va aflá unu alu treilea, barbátu neutrale, carele se va decide a stá de vorba cu cei ce astadi conjura chiaru umbrele mortiloru spre a le veni íntru ajutoriu. Nu s'a íntemplantu nici-una nici alta. Siese-spre diece ani de asteptare escusa ruperea tacerei mele.

A scrie despre víeti'a unui omu, fara a dá lectoriloru ocasiunea se petrunđa în relatiunile sociali, politice și religiósie ale timpulu seu, ar semnificá că voiesce cineva se le marginésca orizontulu asiá, în catu afara de persón'a descrisa, se nu mai pôte vedé nimicu ímpregiurulu ei si se nu o póta judecá dupa ímpregiurările în care se aflase dens'a. Me voiu adoperá se nu cadu în acésta eróre; voiu spune ínse numai ceea ce știu positivu și ceea ce pociu documentá, nimicu mai multu.

I. Famili'a și cei de antaiu 15 ani, ai víetiei lui Andreiu Murasianu.

Andreiu Murasianu n'a fostu frate cu Jacobu Murasianu, precum s'a scrisu chiaru si estímpu íntr'unu dictionariu biographicu din Itali'a, Dumnedíeu mai scie dupa ce informatiuni false, primite din Transilvani'a; ei n'au fostu nici macaru veri, precum ísi dicea unulu

altuia, cá si cum suntemu noi romani dedati a ne dice si frate. Numele comunu de Murasianu seduse pe multi se'i crédia consangeni, fara a se ínformá esactu. Jacobu se trage din famili'a preotiesca dela Rebrisiór'a din districtulu Nasaudului. Tatalu lui Andreiu a fostu de profesiune morariu în Bistriti'a Transilvaniei. Elu a repaosatu de timpuriu lasandu o vedu cu trei prunci. Numele de baptilismu alu parintiloru nu mi la spusu nici-odata. Remasu orfanu de micu, nu'i placea se vorbésca de anii prunciei sale; numai de mama-sa vorbiá uneori cu mare doisia, ínse putínu, cá'lu ínecá unu suspínu dorérosu. Serman'a femeia ilu dedese la scóla din locu, în mani'a toturoru lipseloru de care suferia. Acésta fapta a mamei sale petrunsesse tóta fiintia lui Andreiu. Cum érá se nu suspíne densulu ori-candu ísi aducea aminte de acelu angeru aperiatoriu alu seu!

Anulu nascerei lui Andreiu a fostu 1814. Dio'a nascerei nu o scíá nici elu, cá-ci în cartea de baptilismu pe atunce se punea numai dio'a în care érá cineva baptilizatu. Póte fi cá la veduv'a densulu se va fi aflandu vreo ínsemnare mai exacta despre cele de antaiu dile din víeti'a sociulu seu; éra de nu se afla, precum me temu eu, atunci nu ar fi nici-unu lucru mare, cá unulu dintre barbatii nostrii dela Bistriti'a se caute în registrele bisericeie de acolo.

II. Studiele sale dela Blasiu.

Pre candu mam'a lui nu mai érá în stare se'lu tina la scólele gimnasiali superiori din Bistritia, protopopulu de acolo ilu luá sub protectiunea sa si'lu tramise la liceulu din Blasiu, unde se dá paine precum se mai dá pana în dio'a de astadi la câte 200 de scolari si studenti romani, din fondurile eclesiastice, éra câte 50 pana în 60 de elevi dela facultatea theologica din locu au locuintia, mancare buna, carti de studiatu si una parte de vestimente, tóte gratis din veniturile clerulu greco-catholicu. Unulu dintre professori, preotulu Nicolae Marcu, luá pe Andreiu la sine, pentru-cá se fia scutitu ínca si de alte spese, de si fórte modeste, ínse totusi absolutu necesare chiaru si unui studentu dela

finu surprinsi nici prin vre-o stratagema de dinafara si nici de dinlauntru zidurilor cetatii, ori prin vre unu daru danaidicu precum a fostu cunoscutulu calu de lemnu si atunci ataculu celor ce ne asediada astadi va fi respinsu cu gloria. Atunci apoi vomu putea dice guvernului ungurescu si partisaniloru sei: pe romani numai atuncea ii veti putea magiarisa, candu veti schimbá tricolorulu acelu arcu cerescu pe care ilu numim curcubeu in tricoloru ungurescu si candu, dupa ce veti fi ucisu pe toti romanii de genulu masculinu veti taiá apoi limb'a din gura la tóte femeile de romanu. Pana candu nu veti face acésta, romanii voru remanea romani cu corpu si sufletu, voru continuá a vorbi, a se rugá si a cantá romanesce si voru muri cá romani, éra planurile de magiarisare voru remanea niste ilusii frumóse dar vané.

Valurile infuriate ale diluviului de magiarisare voru trece, éra Carpatii voru remanea aceea ce au fostu in decursu de atáta secolu si ce sunt si astadi adeca: fortaretiile si léganulu romanismului.

Camilu.

Revista politica.

Sibiu, 24 Iunie st. n. 1879.

Déca duplicitatea séu art'a de a vorbi intr'unu felu si a face tocmai contrariulu la cele afirmate, este semnulu caracteristicu alu unui mare diplomat, apoi fara indoiala comitele Andrassy este unu mare diplomat, pentru cá dinsulu exercitédia acésta arta cu o virtuositate admirabila. Intrég'a sa politica orientala nu este alta, decâtu unu lungu siru de contradiceri intre afirmatiunile si promisiunile facute si intre faptele sale implinite.

Pentru de a ne convinge despre acésta, n'avemu alta de facutu, decâtu se analisamu in modulu celu mai obiectivu politic'a urmata la congresulu din Berlin si cele petrecute de atunci încóce si vomu intalni la fiecare pasu probe pentru afirmatiunea nóstra de mai susu.

Acum unu anu comitele Andrassy negá in modulu celu mai categoricu, cá ar fi avendu intentiunea de a ocupá séu aneasă cele doué provincii turesce, pentru acaroru pacificare storsese unu mandatu europénu dela congresulu din Berlin. Campania de ocupatiune intreprinsa in Bosni'a si Hertiegovin'a, care au costatu torente de sange si o intréga legiune de milióne au probatu contrariulu, éra blande si pacientele popóra ale monarchiei au avutu érași ocaziune o se convinge despre adeverulu acela, cá: D-dieu au datu diplomatiloru limb'a pentru cá se si ascundia si se si mascedie parerile.

Acelasiu jocu nelealu si nesinceru fatia cu

Blasiu, de inainte cu 40—50 de ani. Se ai a face pe fia-care di cu unu profesoru hipocondru precum éra bietulu Marcu; se mananci odata pe di fertura si de doué-ori páme uscata; se ambli mai totu descultiu din Pasci pana la Santa-Marii, precum amblá mai toti scolarii din Blasiu pana in a patr'a classe gimnasiale; se inveti din carti imprumutate, sau din caiete scrise nóptea la câte-unu mucu de luminare Nr. 12; se stai, câte patru óre in classe (sále de prelegeri) unde tóta érn'a, fia-fostu ori-cátu de aspra, nu se facea focu, pentru-cá nu éra din ce, — éra viétia lui Andreiu si a mai multoru mii de studentu din Blasiu pana in a. 1848. Credu cá in secolulu nostru nimeni nu mai inpinge stocismulu asia de parte. Cu tóte acestea baiatii éra sanetosi, ilari si sprinteni cá puii cerbiloru din Carpati; scaldatulu in cele doué riuri apropiate, cataratulu pe arborii din „berculu“ vecinu si din padurea „Nisca“ dupa pui de paseri, alergatulu pana la comunele Sancelu. Manarade si pe din dosulu viiloru, luptele braciu la braciu si joculu de a pil'a (mincea) indeplinia missiunea destinata mai tardiu scólei gimnastice.

Dupa-ce termina si facultatea filosofica, care in Blasiu cá si in Clusiu éra de doi ani, in Octobré 1834 Andreiu intrá in seminarulu diecesanu spre a face si cursulu de patru ani alu facultatiei theologice, la care éra suscepti numai cate 12 multu 15 tineri alesi cum amu dice, pe sprincéna, bunu studentu, de portari morali exemplarie si trupesce sanetosi, pentru-cá se póta sustiné si rigórea disciplinei la care avea a se supune, se si fia in stare de a portá greutatile vietiei austere la care éra condamnati $\frac{3}{4}$ parti ale preótiloru romanesce de ambele confessiuni din marele principatu alu Transilvaniei, o viétia, de care generatiunile actuali nu potu avé nici-o idea; unu criteriu inse ilu insemnamu si acilea, cá adeca indiviidii tineri carii avea fericirea de a fi numiti profesori la scóle primarie cu cate 120, la gimnasiu cu 200, la classile superiori cu 300 fl. mon. conv. pe anu, éra considerati cá cei mai bine rasplatiti. In realitate inse asia si éra, din cauza cá chiaru si in casu candu cá romani nu ar fi intempinatú alte pedece fórté grele, spre a intrá la gubernu sau la vreunu altu dicasteriu in platisióra de 300 fl., avea se functionedie câte 6 pana in 10 ani cá simplii practicianti cu spesele proprii. De aici se póte esplicá si caus'a, pentru care cei mai eminenti tineri romani nu numai studiati in Blasiu ci si la Clusiu, Pest'a etc. rivalisá unii cu altii cá se fia suscepti in seminarulu dela Blasiu, de unde se tramitea câte doi si in seminarulu St. Barbara dela Vien'a.

(Va urmá).

popórale monarchiei, la acaroru punga si patriotismu se face apelu, se observédia astadi si relative la ocuparea sandjacului Novi-Bazar. Organele oficióse ale comitelui Andrassy néga si desmintu ori ce sciri cáre circulédia despre preparativele ce se facu pentru ocuparea acelu sandjacu, de si este unu secretu publicu, ca acea ocupare este o fapta decisa in modu irevocabilu si cá ea trebuie se urmedie cá si dupa o formula matematica, cu tóte cá intrég'a politica orientala a comitelui Andrassy este lipsita chiar' si de unu calculu de probabilitate in ceea ce priveste rezultatulu finalu. Au avutu deci multa dreptate celu ce au numitu monarchi'a austriaca „imperiuulu inprobatatiloru.“

Déca trupele austriace inca n'au primitu ordinulu de a trece fruntariile sandjacului Novi-Bazar, pentru cá se ocupe cele trei „cuiburi“ de pe lini'a riului Lim, apoi caus'a nu este nici Lig'a albanesa, nici agitatiunile antiaustriace ale „Italiei irredente“, ci singuru numai inpregiurarea, cá partid'a austriaca militara cu c. Andrassy in frunte initiatorile politice de expansiune in Orientu, voieste se mai astepte câteva dile, pentru cá se cunósca rezultatulu noueloru alegeri la parlamentulu austriacu, dela cari isi promitu o majoritate, care se incuviintiedie si se se indentifice cu politic'a orientala a comitelui Andrassy.

Acele alegeri s'au si inceputu astadi si ele voru decurge cu mici pause pana pe la inceputulu lunei viitóre. Foile oficióse se astépta la o majoritate gubernamentalá, ceea ce este fórté probabila, din caus'a desorganisarei partidei „fidela constitutiunei“ si a nereuisitei incercariloru de impacare cu boemii. Se dice, cá gubernulu austriacu si cu deosebire actualulu ministru dei interne comitele Taafe, care se considera a fi presuntivulu ministru-presiedinte alu nóului cabinetu, lucra nu fara succesu, pentru cá se obtiena o majoritate conservativa, care se fia aplecata a se impacá si cu boemii si se ratifice si politic'a orientala.

Intr'aceea boemii isi publicara manifestulu lor electoralu in care cestiunea intrarei loru in Reichsrath o lasa pendentá pana dupa alegeri si in care isi formulara de nou cunoscutulu loru programu politicu, in care ceru autonomi'a regatului boemu si egal'a indreptatire. Vedemu deci, cá boemii isi urmédia cu o consecinía esemplara politic'a loru nationala, fara cá se se lase a fi sedusi, nici prin declamatiunile antinationale ale partisaniloru unei politice de capitulare umilitóre si nici prin promisiunile nemtiloru, ori cátu de seducétóre aru fi ele. Boemii facu politica reala. In urm'a esperientieloru din trecut, ei nu voru a intrá pe terenulu de activitate parlamentarú pana ce nu voru avea in mána autonomi'a si drepturile loru garantate si numai atuncea voru intinde cealalta mana pentru o impacare sincera, nu numai cu nemtii, dar' si insusi cu dinasthi'a.

Dintr'unu comunicatu alu oficiosului „P. Hirlap“ aflamu cá M. Sa imperatulu a retransmisu protestulu inaintatu de cátra episcopatul serbescu in contra proiectului de lege de magiarisare fara de nici o observare si cá totu asia i-lau retransmisu si ministerulu ungurescu patriarchului serbescu Procopiu Ivacicovicu. Cá acelu protestu a fostu retransmisu fara nici o observare, acésta nu ne surprinde, dar' ne pare bine, cá aflaramu cu acésta ocaziune despre protestulu episcopatului serbescu, acarei esistencia a fostu pana acuma contestata. Nici serbii n'au remasu deci inapoiá romaniloru, precum n'au remasu nici concetatenii sasi alu caroru protestu demnu si firmu inaintatu din partea consistoriului protestantu avuramu ocaziune a'lu ceti publicatu in Nr. 1654 alu diariului „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt“ din 31 Maiu a. c.

Prin acelasu rescriptu regescu prin care au fostu inchisa sesiunea dietei unguresce in diu'a de 21 l. c. a si fostu conchiemata in sesiune ordinara pe diu'a de 2 Octobré a. c.

Spatiuulu nu ne permite a mai vorbi astadi si despre neasteptat'a si tragicá mórte a principelui Louis Napoleon pentru care deja tóte curtile au luat doliulu, nici despre actiunea franceso-inglesa in Egiptu si nici despre alte cestiuni fórté interesante, care punu in miscare si agitatiune lumea politica. O vomu face inse cu cea mai de aprópe ocaziune.

Dela diet'a Ungariei.

Discursulu

deputatului Alexandru Romanu, tinutu in siedinti'a dela 1 Maiu a. c. a dietei Ungariei in cestiunea limbei magiare.

(Urmare.)

Ceea ce se aduce dreptu argumentu pentru motivarea proiectului, adeca, cá dreptulu dupa care se intro-

duce invetiaree limbei magiare in scólele poporale nemagiare isi are radacinile sale in dreptulu publicu, este o ast-felu de sciinta, careia me inchinu, cá-ci numesce drepturi de aceste, drepturi publice; deci la tóta intemplarea trebuie se ne inchinamu si pentru aceea, pentru cá altcum on. d. propunetoriu ne indrépta la absolutismu, cá-ci entusiasmulu despre care vorbesce in motivare n'are altu intielesu decâtu despotismulu si poterea discretionala, ce vrea se o dea ministrului. In tíera constitutionalá acésta nu se póte suferi, fara de vatemarea libertatii constitutionale si individuale a cetatieniloru. Cunoscemu prea bine din Transilvani'a teori'a „manei libere“; plansori se audu din tóte partile si nu dela unulu singuru dintre deputatii Transilvaniei am auditu felu de felu de plansori, cá li s'au urftu cu unione si dorescu autonomi'a.

Teori'a din motivare este asiadara fórté periculósa. Intrebu inse pe d-nii deputati si pe st. d-nu propunetoriu, cari au vorbitu in favorulu proiectului si cari au vorbitu totu despre dreptu si despre dreptulu publicu alu statulu, n'are óre statulu si obligatiune? Cu deosebire in privinti'a culturai nationalitatiloru, unde este fapta nedisputabila, cá din miliónele si sacrificiele de sange ale nationalitatiloru nu li se întórce nici unu unicu percentu, pentru cá d. e. Romanii nu au nici unu institutu de instructiune, care se capete macaru unu fileru dela statu. Dar' cu tóte aceste voiti se introduceti limb'a magiara in acele scóle poporale, pe care confessiunile le sustinu din banii loru proprii. Acésta este neechitate cá se nu dicu crudelitate. Trebuie se amintescu cá s'a aflatu cu cale a se adaoge la motivare si registrulu unor rugari, asternute din partea mai multoru iurisdictioni pentru declararea limbei magiare de limba obligata. Se dice, cá acestea s'au alaturatu pentru orientare. Asiu vrea se sciu spre ce orientare? Din parte mi sunt pe deplinu orientatu, sciu ce insemnata are. Erá bine déca lucrulu remané intr'atata. Cunoscemu factorii ce jóca unu rolu in comitate. Nu voiu a me demite la recriminari; scimu inse cu tóti, cá principiile liberale ale legiloru dela 1848 atata s'au mai tunsu prin legile aduse de atunci încóce, in catu si putinele drepturi asigurate nationalitatiloru prin legile dela 1868 sunt stinse cu totul. Tóte legile, legea municipalá si electoralá, cu deosebire legea electoralá din Transilvani'a, care dupa unione nu este numai o anomalie, ci mai multu, dara nu voiu se' dicu pe nime, dicu tóte legile si dispositiunile acestora, intre altele mai multe si introducerea virilismului, numai pentru aceea s'au adusu, cá se restinga pe nationalitati pe unu terenu fara de nici o insemnata. Consecinía acestora este cá d. e. in comitatele Aradului si Carasiului, unde elementulu romanu este atatu de prevalentu, in catu alte nationalitati abia facu unu percentu in congregatiunea comitatensá, elementulu romanu este in minoritate, asemenea in Bihoru intre 600 reprezentanti numai 80 sunt romani, in cele mai multe comitate acestia nu dispunu de atatea voturi in catu limb'a romana in sensulu legei se póta deveni limba protocolara.

Déca aru veni rogarile in privinti'a limbei magiare dela iurisdictioni de acele, unde poporatiunea este prevalentu magiara, nu asiu dice nimica, pentru cá stimediu alipirea compatriotiloru magiari catra limb'a loru, — dar' déca vinu din parti de aceea, unde alte nationalitati sunt in majoritate, nu voiu se amintescu pe neofiti, adeca cá acelea se facu la staruinti'a loru, ci dicu cá minoritatea a maiorisatu si respectivú n'au interpretatu adeverat'a opiniune a majoritatii poporatiunei respective.

Inainte de a dice ceva pe scurtu la proiectulu de lege, pentru cá multe asiu avea de disu la acéstu proiectu, dicu, inainte de a dice ceva contra proiectulu se mi fia permisu a face unele observari la unele argumentari ale condeputatiloru mei. Aveamu dorintia se cunoscu argumentarile aceste, dar' am vediatu cá motivarea proiectulu de lege atata este de slaba, in catu din ea putinu póte omulu invetiá, macaru cá eu, de candu sunt membru alu acestei case, m'am silitu totudeuna a studiá obiectulu si a cunósce dispositiunea publica si afara in viati'a publica asupra obiectulu pusu la ordinea dilei. Asia am urmatu si cu proiectulu acesta ponderosu si de mare intensitate. Cu dorere trebuie se marturisescu cá din argumentele ce le am auditu aici n'am potutu castigá convingerea, cá proiectulu pusu la ordinea dilei ar fi oportunu si necessaru. Prea demnu deputatu alu cerculu V alu Ciachistiloru a crediatu cá face unu serviciu bunu gubernului si acelorú ce voescu votarea proiectulu, déca ilu va sprigini si elu. Departe se fia de mine si gandulu de a suspicióná patriotismulu si conscientiositatea d-lui deputatu. Si eu springescu gubernulu in alte cestiuni.

Madarasz: (Intrerupendú) Scimu! (Ilaritate).

Al. Romanu: Dara d-nu deputatu n'a ilustratu bine argumentele aduse pentru proiectu, densulu de regula a doveditu contrariulu dela ceea ce a afirmatu. Asia d. e. indica in propunerea sa animata la simpatih'a cu care ne purtamú fatia cu acei a caroru limba o pncepemu. Asta este, si nu este asia. Este daca esista si altu motivu pentru simpatih'e. In Russi'a nu este asia cu tóte cá polonii pricepa limb'a russésca; nici in Prussi'a, cu tóte cá si in Posen pricepu limb'a nemtiésca.

Mihailu Politu (intrerupandu): Adeveratu asia este! (Ilaritate).

Al. Romanu: D-lu deputatu se provóca si la istorie, candu stremosii Serbiloru si cu ai Magiariloru si-au versatu inpreuna sangele pentru patrie si adaoge cá atunci nu se intielegeau unii pe altii. (Ilaritate). Asia dar' si aici a ilustratu contrariulu, adeca, cá nu e limb'a uniculu midlocu care se provócedie intielegerea si respectarea inprumutata, buna starea si interesulu comunu.

Argumentarile acestea si altele de felulu acesta ale stim. colegu imi aducu aminte, cum inainte de acésta cu patru, cincí ani, din acelasu locu si dela unu totu asia stimatu domnu deputatu am auditu o asemenea argumentare; si atunci opostiunea a atacatu cu vehementia gubernulu cu deosebire pe d. ministru-presidentu.

Acelu domnu deputatu, cugetandu că d-lu ministru-presidentu este avisatu la apărarea d-unei sale a disu: „D-loru este adevăratu, d-lu ministru-presidentu si-a parasitu punctulu seu de vedere de mai înainte, dar' pentru acēsta principiele si-lea schimbata. (Ilaritate). Nu sciu multumita d-lu ministru-presidentu pentru apărarea acēsta, eu asia credu că guvernulu fatia cu acestu proiectu de lege nici acum n'are lipsa de astfelu de apărare.

D-loru, bun'a intelegere nu este a se caută numai in limba, si natiunea magiara nu si cauta in astfelu de lucruri bas'a subsistentii sale, buna starea proprie si a patriei, ci cu totul in alti factori, cari nu voru ai insira, pentru că sunt cunoscuti si asia ar fi de prisos a'i mai repeta. (Unu glasu: „S'audim, cari sunt acēsta?") Finantie bune, administratiune buna, si justitie buna si altele.

Stim. d-nu deputatu dice, că cine va aduce aceea intre nationalitatile acestei patrie va fi alu douilea intemeietoriu alu Ungariei.

Mare cuventu, l-am auditu de mai multe ori. A fostu unu barbatu, care se apropiase forte multu de realizarea aceluia, durere inse, acestu mare fiu alu patriei nu mai este intre noi, de ceea ce mi pare forte reu, pentru că de candu lipsesce dintre noi, ne a parasitu si spiritulu lui, numai este intre noi moderatoriulu, că-ci deca ar fi, cutediu a sustinea, că noi astadi n'amu desbata in cas'a acēsta astfelu de proiectu. (O voce: Adevăratu!)

Nu voru se facu obiectu de discussiune simtiementulu de pietate fiișca a d-lui Stefanu Nagy, sciu se'lu respectedi, dara d-lui la capetulu cuventarei a disu, că spera si crede, că proiectulu acesta se va vota cu o majoritate asia de mare de voturi, in catu cei ce voru fi in contra voru fi forte putini.

Are dreptate, recunosc, că este asia, aducu aminte inse junelui condeputatu, că „vota“ nu numai „numratur“, ci si „ponderatur“.

Suntem putini aci, dara unde este a caută vina? (O voce: „Nu sciti unguresce?") Nu trebuie a ne lua numai pe noi in consideratiune, cari votamu, ci pe cea mare parte a locuitorilor tieriei, care este afara in tiēra si a carei parere trebuie considerata.

Stim. d-nu ministru-presidentu a observatu domnului Polit, care observare a fostu in adevēru unu *argumentum ad hominem*. Sunt indatoratu cu recunoscintia d-lui ministru-presidentu, pentru că n'a abropatu politic'a urmata in Serbi'a din partea Serbiloru fatia cu Romanii, dar' trebuie se, marturisescu, că dupa convingerea mea cu argumentulu acela n'a combatutu pe condeputatulu Polit, fiindu-că elu e cetățienu ungurescu, lui asiadara nu i se pōte inpută purtarea guvernului serbescu, dar' mai putinu pōte fi combatutu cu incuviintarea unei procederi condamnate de noi. Mai departe prinescu asemenea cu multumire incredentiarea din partea d-lui ministru-presidentu si a condeputatilor cari au disu, că nu doresce altu ceva decatu se invētie limb'a magiara si celelalte nationalitati de alta limba, că nu voru se constringa si nu voru se mērga cu timpul asia de departe, că limbile nationalitatilor se se alunge si din scōlele lor. Cu tōte aceste eu dicu, că cu privire la trecutu acēsta e o inaintare progressiva, nu e altu ceva decatu unu pasiu — speru celu din urmă pasiu — pe calea, care nu e de catu unu semnu reu si asia credu, că nu e bine a urmă unu esemplu condamnatu de noi.

Condeputatulu Madarasz in discursulu seu sonoru a vorbitu, că totdeauna in limb'a animii. Sciu prea bine pretiui iubirea cu carea este catra nationalitatea sa genetica.

Madarasz (intrerupandu): Catra statulu ungurescu!

Al. Romanu: Fia asia dar! catra limb'a statului ungurescu. Dara fiindu vorb'a despre lucruri de asia mare inportantia nu me adresediu la anima, nu me adresediu la peptu, ci me adresediu dupa capu. Eu si deputatii romani simtimu instinctiv pericolele, cari astfelu de incercari voru aduce preste capulu Magiariilor si Romanilor.

Nu potu se nu reflectediu la citatulu știm condeputatu, scosu dupa cum sustine, din foile romane.

Madarasz (intrerupendu): Din foia magiara din București.

(Va urmă.)

Romania.

Proiectulu de respunsu la discursulu tronului.

Comisiunea senatului insarcinata cu acēsta lucrare s'a despartitu in majoritate si minoritate. Majoritatea a propusu urmatoriulu proiectu:

Maria Ta, Senatulu a veditu cu fericire linistea care a domnit in alegerile camerelor de revisuire. Atitudine pacnica si intielpta, pazita de poporul nostru in fatia unei cestiuni atātu de ardiētorē precum este revisuirea art. 7 din Constitutiunea tieriei, dovedesce că elu este petrunsu de gravitatea situatiunii si că elu are consciintia datoriei sale, aceea de a dovedi Europei, că netolerantia religiōsa nu exista, nici in anim'a, nici in moravurile natiunii romane.

Senatulu, in revisuirea ce este chiebatu de a face unei prescriptiuni constitutionale, nu va uită nici cea ce datorimu spiritului luminatu alu secolului, nici garantiile ce mai presusu de tōte trebuie se ne damu, pentru conservarea nationalitatii nōstre, pentru apărarea intereselor nōstre sociale si economice.

In organizarea ce este a se dă Romaniei de peste Dunare, Senatulu va caută de a asicură lo-

cutoiloru ei unu regimu de legalitate si de libertate, care, treptatu si amesuratu cu trebuintiele, moravurile si propasirea lor, se ilu assimile din ce in ce mai multu cu institutiunile Statului romanu.

Fiti incredintiati, Maria Ta, că, cu tōte greutatile ce s'aru infatisia, Senatulu va sci a se mantine la inaltimea misiunii sale si că elu va pune totu patriotismulu si tōta inteligentiā in apărarea si dezvoltarea drepturilor si trebuintelor natiunii romane, pentru că, din ce in ce mai multu, se intarimu bazele edificiului nostru nationalu si se radicamu Romani'a la inaltimea pozitiei ce si-a facutu in concertulu marilor familii europene.

Lucrandu asia, avemu convinctiunea că vomu face pe toti fiii sei se se bucurē de o noua era de progresu, de prosperitate si de multumire, drepta resplatare a lungelor si grelelor sacrificie ce ei au facutu pentru formarea si neatarnarea Statului romanu.

Ve uramu, Maria Ta, impreuna cu M. S. R. Dōmna, se trairi ani multi si fericiti pe tronulu Romaniei libere si independente.

Raportoru Ioanu Ghica.

Eata si opiniunea minoritatii:

Maria Ta, Tramisi de tiēra pentru a desbata revisuirea art. 7 din Constitutiunea nōstra, noulu Senatu crede de a sa datorie se multumēca inainte de tōte Altetiei Vōstre Regale, pentru asicurarile linistitōre continute in Mesagiulu Tronului, prin care Maria Ta declaru natiunii, că nici Camerele trecute, nici guvernulu Mariei Tale n'au prejudecatu nimicu asupra unei cestiuni de o inportantia vitala pentru natiunea romana, si că marile Poteri ale Europei nu au potutu cugetă se ne impuna solutiuni absolute, contrarii intereselor Romaniei. Prin urmare, resolvarea cestiunii pentru care s'a facutu apelu la tiēra, de si multu ingreunata prin condițiunile durerōse coprinse in tractatulu dela Berlin, remane intrēga rezervata deliberariloru mandatariloru tieriei, si o vomu desbata si decide in deplina independintia a consciintiei nōstre.

Fiti incredintiati, Maria Ta, că vomu sci, si in acēsta ocașiune solemnă, a pune interesele tieriei mai presusu de ori-ce alte consideratiuni si, animati numai de aceste simtimente, vomu esamină, cu maturitatea pe care inprejurările o impun, solutiunea ce ne va propune guvernulu Altetiei Vōstre Regale, care, prin cunoscintiele ce are de nevoile si temerile tieriei, precum si de limitea esacta a cerintelor diplomatice din afara, este singuru in pozitiune a apreciā tōte elementele cestiunii si, prin urmare, a spune si celu d'antei cuventulu seu, asupra modului celui mai nemeritu de a o resolvā.

Nu ne indouimu, Maria Ta, că silintiele ce a pusu si va pune negresitu si de acum inainte guvernulu Mariei Tale, pentru a convinge pe diplomatia europēna, că natiunea romana n'a fostu nici-odata animata de spiritu de netolerantia religiōsa, a avutu o influentia salutara asupra pregatirii terenului discutiunii, si că astfelu actiunea guvernului se va exercitā la timpul oportunu totu cu aceiasi energia, pentru a justificā, inaintea marilor poteri ale Europei, mesurile ce tiēra va crede de trebuintia a luā, pentru salvarea intereselor sale nationale si economice.

Asteptamu dēra si noi cu o legitima nerabdare resolvarea cātu mai curenda a acestei mari cestiuni, dupa a careia inlaturare numai, tiēra scapata de ingrigirile, temerile si agitatiunile extreme ale spiritelor, care domnescu acum, va potē se se ocupe cu mintea linistita de dezvoltarea sa economica, precum si de tōte acele legi si reforme, care sunt menite a consolidā institutiunile nōstre si a garantā mai alesu practic'a leala si sincera a principiiloru continute in Constitutiunea nōstra.

Acēsta opera de consolidare, de a carei imperiōsa necesitate suntemu convinsi, de o potri va cu Maria Ta, nu se va potē efectuā inse de cātu atunci, candu poterea esecutiya si poterea legiuitōre se voru petrunde de drepturile si indatoririle lor, si candu cea d'antei, cu prerogativele intinse de care dispune, va gasi unu controlu, pe cātu de luminatu, pe atātu de consciintiosu, in cea din urma. Acestu echilibru indispensabilu in aplicarea sincera a regimului constitutionalu nu va deveni inse o realitate, de cātu atunci, candu alegerea mandatariloru tieriei va fi sincera si adevăratu libera.

La ultimele alegeri ordinea materiala nu a fostu in adevēru turburata nicairi; acēsta inse, Maria Ta, se datoresce numai intieptiunii poporului nostru si moderatiunii corpului electoralu.

Tari in credintia, că simtimentele si aspiratiunile natiunii sunt identice cu ale Mariei Tale, precum Altetia Vōstra Regala ati condusu pe campulu de

bataie armat'a romana la glorie, suntemu convinsi că, totu asemenea, Maria Ta vei fi si conducētorulu natiunii intregi la dezvoltarea normala a institutiuniloru ce tiēra si-a datu că Statu independentu.

Se trairi Maria-Vōstra.

Se trairēca Maria Sa Dōmna. G. Manu.

Responsibili Camerei la mesagiulu Tronului.

(Proiectulu Comisiunii).

Maria Ta,

Adunarea nationala, alēsa de tiēra in vederea actului atatu de insemnatu alu modificării pactului seu fundamentalu, este fericita de a si incepe lucrarile, aducendū omagie sale aceluia ce este apertorulu celu mai puternicu alu institutiuniloru nōstre constitutionale, dupa cum este si luptatorulu celu mai vifēzu alu drepturiloru si aspiratiuniloru nōstre nationale.

Linistea si legalitatea cu care s'au facutu alegerile generale, precum si zelulu patriotic ce l'au aretatu alegetorii, exercitandu-si intr'unu numeru cu multu mai mare decatu ori candu dreptulu lor electoralu, sunt o indouita dovada despre intemeierea institutiuniloru reprezentative, prin intrarea lor in moravurile nōstre publice, si despre adēca ingrijire a natiunii in cestiunea revisuirii art. 7 din constitutiune.

Adunarea deputatiloru spera că, inspirandu-se de datorie patriotica a carei responsabilitate o cunōsce, va parveni in indeplinirea misiunii sale de revisuire, a dā tieriei acea liniste si securitate, ce nu se potu dobandi de cātu prin inlaturarea causeriloru cari aru potea fi prejudiciabile neintreruptei propasiri nationale.

Tiēra simte cea mai urgenta trebuintia că, scutita de preocuparile ce i absorbu de atatu timpu activitatea se si pōta indreptā in fine tōte silintiele spre inbunatatirile din intru.

Aceste inbunatatiri se impun, sub pedēpsa de a nu se mai potea gasi in urma destule midilōce, spre a sustine lupt'a pacnica dar' neinduplecata, in care se afla astadi popōrale pe terenulu nationalu si economicu.

Organizarea definitiva a Dobrogei, crearea unei banci de scomptu si de circulatiune, constructiunea de inteposite si dockuri, reorganizarea si dezvoltarea institutiunii professionale si agricole, infiintarea de comitii agricole, precum si crearea de banci agricole, legii pentru stavilirea despaderirii si exploatarea minelor, inmultirea cailoru si midilōceloru de comunicatiune, sunt negresitu atatea inbunatatiri cerute de trebuintiele tieriei dēr' fara mare folosu, s'aru legiferā aceste inbunatatiri, deca mai presusu de tōte nu se voru gasi midilōce practice de a le si realizā. Asupra acestoru midilōce va trebui se se indreptese de aci inainte tōta luarea aminte a guvernului si a poterii legiuitōre, pentru că inbunatatirile prevēdite in legi, ce remanu pré adesea litera mōrta, se se traduca si in progrese reale pentru tiēra.

Dio'a in care Romani'a va potea se intre pe acēsta cale a redicării interioare, printr'o munca bine chibzuita si neintrerupta de cestiuni că acelea ce ne fremtata de atatu timpu, va fi diu'a fericē in care se va deschide adevăratu era de prosperitate si de intarire pentru tiēra.

Atunci numai misiunea gloriōsa a domniei Mariei Tale Regale, incununata pana astadi cu laurii rēboinici, va fi incununata cu laurii mai traicnici inca ai fericirii natiunii romane.

Se trairisci Maria Ta,

Se trairēca Maria Sa Dōmna.

Raportoru, E. Costinescu.

ACADEMIA ROMANA.

Sesiunea extraordinara.

Procesulu-verbalu Nr. 2.

Siedint'a din 23 Maiu st. v. 1879.

Siedint'a se deschide la 8 ore si jumetate s'era.

Se dă lectura procesului verbalu alu siedintiei precedente si dupa ore-care rectificari, se aproba.

Se comunica:

1. O scrisōre a d-lui C. Zappa, prin care multumesc pentru comunicarea imprimatelor societatii;

5. O scrisōre a d-lui Dr. A. Fetu, membru actualu alu Academiei, prin care arata motivele celu inpedica a luā parte la sesiunea extraordinara din anulu acēsta;

3. O comunicare verbală a d-lui Hodosiu, că D. Canonicu T. Cipariu, membru actualu, l'a insarcinatu a face cunoscutu adunarei că, fiindu indispusu, se afla in nepōtintia de a veni la sesiune;

4. O adresa a d-lui V. A. Urechie, prin care inaintēdia o colectiune de notitie bibliografice relative la tierile Danubiane, adunate de d-lu Comite de Marsy si oferite bibliotecii Academiei; — se primesc cu multumire si se indreptēdia d-lui Hasdeu, spre a referi asupra acestei colectiunii.

D-lu Sionu espune, că convocarea adunarei in sesiune extraordinara, facēndu-se intr'unu modu neprevēdiutu de statute, presinta o situatiune esceptionala in ceea ce privesce spelele budgetare, de aceea provōca decisiunea legala a Academiei, atātu pentru regularea financiara, cātu si pentru ficșarea sesiunii ordinare din anulu acēsta.

D-lu Baritiu crede că in adevēru trebuie se se decida deca se mai tine o sesiune ordinara in anulu acēsta, că-ci in casulu contraru, ce s'ar face cu concursurile publicate a se presentā pana la 16 Augustu, si cu alte lucrari, ce se determina in sesiune ordinare?

Dupa ore-cari explicatiuni si discutiuni se autorisa delegatiunea a eliberā diurnele si spelele de transportu că si in sesiune ordinara, remanendu că situatiunea

generală a lucrărilor se se decide după revizuirea statutelor.

La ordinea zilei, alegerea comisiunii pentru revizuirea statutelor. Se consulta adunarea despre numărul membrilor cari trebuie să se compună, se adoptă numărul de cincisprezece. Se procedează la votare prin bilete. Cu majoritate se alege:

D-nii A. Odobescu, T. Maiorescu, A. Tr. Laurianu, V. Babesiu și P. S. Aurelianu.

La ordinea zilei următoare, alegerea comisiunii pentru cercetarea raportului delegației. Se decide că aceasta se compune din trei membri. Se procedează la votare prin bilete și cu majoritate se alege:

Domnii N. Cretulescu, N. Ionescu și A. Romanu.

D-nul președinte comunică, că contabilitatea a depus bilanțul aretatorului de încasări și cheltuielile efectuate de la 16 August 1878, până la 23 ale lunii curente, și un memoriu relativ la deschiderea de credite suplimentare pentru cheltuielile făcute pentru proviziunile bugetare. Se decide să se recomande comisiunii bugetare, când se va numi.

Ôrele fiindu înaintate, ședința se radică, urmându că a două zi se convõe în ôrele de dimineață.

Președinte Ioanu Ghica.

Secretaru ad-hoc, Sionu.

Procesu-verbalu Nr 3.

Sedința din 25 Maiu 1879.

Sedința se deschide la 9 ôre a. m.

Se dă lectura procesului-verbalu alu ședinței precedente, și se adoptă.

D-nu președinte comunică o adresă a d-lui N. Densusianu, prin care trimite copie de pe niște acte diplomatice, scrisori de ale Principiloru romani din secolulu XVIII, pe care îi le-ar fi oferit d-lu Colomanu Thaly, membru alu academiiei de știință din Pest'a, care le a copiat pe unele din arhiv'a de stat a Ungariei, era pe altele din arhiv'a familiei Carobji. Se primescu cu multumire.

D-nul Hasdeu crede a profita de ocaziune spre a se arata d-lui N. Densusianu multumirile adunării pentru zelul și activitatea care le au consacrat în urmărirea și decopierea altor documente importante pentru istoria națională.

D-nu Odobescu dă, că relațiunile d-lui Densusianu despre misiunea istorică ce i s'a datu, trebuie să se dea în cercetarea și aprecierea secțiunii respective, pentru că Academi'a, mai bine încredințată, se pôte decide deca misiunea d-lui Densusianu trebuie să se mai prelungească.

Adunarea consultată recomandă acestu subiectu secțiunii istorice.

D-nu Maniu propune că, după procedur'a ce s'a urmatu cu d-nii membrii chemați în șinulu adunării în ședința de la 23, să se invite ca membru actualu și d-lu Andreiu Mocioni, spre a lua parte la lucrările academice.

Se observă de către unii membri, că în situațiune analoga se gasescu și alții despre care aru trebui mai antaiu să avem încredințare particulară că primescu de a reveni în șinulu adunării, la care fusesera numiți.

D-nu Maniu prezintă o propunere subscrisă și de d-nu Babesiu în următoarea cuprindere:

„Membrii academici fiindu pe viața aleși, delegațiunea este invitată a chema pe toți membrii cei cari au figurat de la înființarea societății academice române.”

Acosta propunere se primește cu majoritate.

La ordinea zilei fiindu numirea comisiunii financiare pentru cercetarea conturilor și administrației fondurilor, se procedează la votu prin bilete și se alege cu majoritate d-nii Hodosiu, Caragiani și Ștefanescu.

D-lu Secretaru generalu cerendu să se reguleze sarcin'a de secretaru ad-hoc, care după statute trebuie să se alege anume pentru redacțiunea proceselor-verbale ale sesiunii, Adunarea îl invită să se pörte d-lui acosta sarcină că și în anul trecut.

Sedința se radică, anunțându-se cea viitoare pentru ziua de luni, 28 Maiu, cându comisiunile numite să vie cu lucrările lor respective, spre a se putea pune în discuțiune.

Vice-președinte, G. Baritiu.

Secretaru ad-hoc, Sionu.

Sciri diverse.

— (Parastasu). Prin unu cercularu presidialu d. dato 11 Iunie st. v. pe care îl publică „Telegr. romanu” în Nr. 67. Escel. sa mitropolitulu Mironu Romanulu ordonă a se ținea în toate bisericile din arhiepiscopia parastasu solemn în ziua de 16/27 Iunie, pentru repaosulu sufletescu alu prea fericitulu arhiepiscopu și mitropolitulu Andreiu bar. de Siaguna. În aceiași zi se va ținea în Resinari parastasu solemn la momentulu repaosatulu mitropolitulu.

— (Conchiemare). Pe bas'a concludului adunării generale ținută la Lis'a în 1 Septembrie 1879 de sub Nr. VII adunarea generală a desp. cerc. II alu Asociațiunii transilvane pentru literatur'a română și cultur'a poporulu romanu, se conchiama în Comun'a Arpasiulu inferioru pe ziua de 13 Iulie 1879 st. n. la 11 ôre a. m.; ceea-ce prin acosta se aduce la cunoscința publică, invitându-se totu deodată totii onorații membri, înțeleginți și poporulu acestui despartimentu, a participa la ședința adunării.

Din ședința comitetulu desp. cerc. II ținută la Fagarasiu în 30 Maiu 1879.

Alexandru Micu, directorulu despart. II.
Grigoriu Negrea, actuaru.

— (Junialu). În 29 l. c. se va arangea în Gherla o petrecere de vëra, în favorulu nou-edificandei biserice dela monastirea Niculei. Petrecerea se va face pe aren'a bailorulu dela Chirëu.

Pretiuulu unui biletu de intrare este de 60 cr. v. a. Contribuiriile marinimose se voru primi cu multumita și voru fi cvitate prin diare.

— (Mistere Russesci). Celu din urma misteru din St. Petersburg, dice „Independentia Belgica,” a primitu o soluțiune tragică. E vorb'a despre unu siambelanu alu Imperatulu, comitele Nicolae Koskull, care trecea că forțe favoritu alu Imperatulu. Koskull este, séu mai bine erá unu tineru de 25 de ani și avea însărcinarea de a răspunde la numeroșele petitiuni ce adresădă Imperatulu familiile condamnatilor politici. În celu din urma resbelu, Koskull a facutu parte din suit'a imperatulu și, la cuarțiarulu generalu a îndeplinitu funcțiunile de secretaru particularu. După resbelu a ramas câteva săptămâni în Romani'a, spre a plăti cheltuielile casei militare ale Tiarulu, funcțiune forțe delicată, de vreme ce sunt bine cunoscute obiceiurile funcționarilor rusi.

Acum 15 zile, siambelanulu Koskull, care-si reluase funcțiunea la palatu și erá mai în favore decatu totu-deauna, disparu după esirea dela unu clubu. Tiarulu, famili'a siambelanulu și nobletia fură forțe emotionate de acosta disparitiune. Tota politia se puse pe pecioru; se promisera forțe mari sume agentiloru cari îl voru gasi viu; toate încercările remasera zadarnice. E adevăratu că, la a treia secțiune, s'au primitu scrisori, care declarau că comitele va servi de ostaticu și că va fi omoritu, deca se voru executa nihilistii de curescu condamnați la mörte. Acum optu zile, doi nihilisti fură inpuscati în apropiere de Kiew și după doue zile cadavrulu comitelui Koskull se gasi într'o padurice la portile St. Petersburgulu. Diarele din capitala primă înștiințară de a dice, că furtulu fusesse mobilulu crimei, dër' a două zi, se vedura lipite pe piata Newski afișe, în care se spunea că comitele fusesse omoritu după ordinulu comitetulu nihilistu. „Romanulu.”

Contractulu Socialu.

De J. J. Rousseau.

(Urmare.)

Capitolulu V.

Necesitatea de a admite o convențiune primitivă.

Deca asiu acceptă chiaru toate acelea, pe care le amu combatutu până acuma, totusi aparatori despotismulu nu aru profita nemicu. Va fi totu-deuna o mare diferență între subjugarea unei mulțimi și guvernarea unei societăți. Subjugandu unulu singuraticu successive ômeni respanditi ori care aru fi numărulu lor, eu nu vediu aicea, decatu unu domnu și sclavi, nu înse unu poporu și șiefulu seu; acosta este, dacă vrea cineva, o agregatiune, înse nu asociatiune, aici nu exista nici bine publicu, nici corpu politicu. Acelu omu, chiaru deca ar fi subjugatu jumetate din lume, remane în totu-deuna unu particularu, precum și interesulu seu, separatu de alu o celorlalti, nu este decatu unu interesu privatu. Dacă acelasi omu piere, imperiulu seu, remane după elu înbutatitu și fara legatură, precum unu stejaru, consumatu de focu, se disolve și se prefăce într'o gramada de cenșie.

Unu poporu, dice Grotius, se pôte dá unui rege. După Grotius deci, unu poporu este déjà unu poporu mai înainte de a se dá unui rege. Acosta donatiune însăși este unu actu civile, elu presupune o deliberațiune publică. Mai înainte deci de a examina actu prin care unu poporu alege unu rege, va fi bine a examina actu prin care unu poporu este unu poporu, pentru că acestu actu trebuindu să fie anterioru celuilaltu, este adevărat'a basă a societăți.

În realitate, deca nu ar exista o convențiune anterioară, unde ar fi, în casu cându alegerea nu ar fi unanimă, obligamentulu minorității de a se supune alegeri făcute de majoritate? și de unde aru avea o suta, cari voiescu unu domnu, dreptulu de a vota pentru diece, cari nu îl voiescu? Legea însăși a pluralității — majorității — voturilor este unu punctu alu convențiunii și presupune, că celu putinu odată au fostu unanimitate.

Capitolulu VI.

Despre contractulu socialu.

Presupunu, că ômenii au ajunsu la acelu punctu, unde obstacolele, care împiedecă conservatiunea lor în statulu naturei, prevalăsa prin resistința lor fortiele pe care le pôte întrebuintia fiacare individuu, pentru de a se menține în acea stare. În casulu

acosta, acea stare primitivă nu mai pôte subsista și genulu omenescu ar peri, dacă nu si-ar schimbă modulu de a exista.

De ôrece ômenii nu potu produce fortie noue, ci numai a combina și dirige pe acelea, care existu déjà, ei nu dispun pentru de a se conserva de alte mijloce, decatu de a forma prin agregatiune o suma de fortie, care se pôte învinge resistentia, de a le pune în mișcare prin unu singuru mobilu și a le face să lucreze în concertu.

Acosta sumă de fortie nu se pôte nasce, decatu numai prin concursulu a mai multor'a; dar' fiindu forti'a și libertatea fiacaru omu principalele mijloce ale conservării sale, cum le va putea angaja elu fara de a se pagubi și fara de a neglija îngrijirile, cu care își datorește elu sie însuși? Acosta dificultate, aplicată la subiectulu meu se pôte exprima în următorii termeni:

„A află o formă de asociatiune, care apara și proteje cu tota forția comun'a, persón'a și bunurile fiacaru asociatu, și prin care totu însulu, unitu cu totii, nu asculta cu toate acestea decatu de sine însuși și remane totu asiu liberu precum au fostu și mai înainte.” Acosta este problem'a fundamentală, acarei soluțiune o dă contractulu socialu.

Punctele acestui contractu sunt asiu de precizate prin însasi natur'a actulu, în câtu cea mai mică modificatiune le aru prefăce iluzorie și fara nici unu efectu, pentru că, de si ele pôte nu au fostu nici-odată exprimate formalu ele totusi sunt în totu loculu aceleasi, în totu loculu tacitu admise și recunoscute, până ce contractulu socialu fiindu violatu, fiacare reintra în drepturile sale primitive și își reia libertatea conventională, pentru care renunțase la densele. Aceste puncte, bine înțelese se reduc la unulu singuru: adică, alienatiunea totală a fiacaru asociatu cu toate drepturile sale în favorulu comunității, pentru că la începutu, oferindu-se fiacare de totu, condițiunea este egală pentru totu și fiindu condițiunea egală pentru totu, nici unulu nu are interesu de a o face oneroasă pentru ceilalti.

Afara de acosta, făcându-se alienatiunea fara rezerva, uniunea este asiu de perfectă, pe câtu numai pôte fi și nici unu asociatu nu mai are nemicu de reclamatu; pentru că deca ar mai remanea vre unu dreptu particularulu, apoi neafându-se nici unulu superioru tuturor, care ar putea decide între ei și publicu, fiacare fiindu în ôcrecare punctu propriulu seu judecatoru, ar pretinde să fie în toate. Astfelu starea naturală ar subsista și mai departe și asociatiunea ar deveni fara îndoială tiranică séu iluzorie.

În fine, dându-se fiacare la totu nu se dă la nici unulu și nefiindu nici unu asociatu asupra caruia nu si-ar castiga acelasiu dreptu, pe care i-l cedă asupra sa, castiga ecuivalentulu pentru totu ce au pierdut și mai multă forția de a conserva aceea ce are.

Deca cineva delaturădă din pactulu socialu totu ce nu se ține de esența lui, va află, că elu se reduce la următoarele: Fiacare din noi oferă comunității persón'a sa și tota puterea sa sub direcțiunea supremă a voinței generale și noi primim apoi pe fiacare membru, că parte integrantă a întregulu.

Din acelu momentu, în locu de persón'a particulară a fiacaru contractantu, acelu actu de asociatiune produce unu corpu moralu și colectiv, compus din atâți membri, câte voci numera adunarea și care tocmai prin acestu actu primește unitatea sa, eu-lu seu comunu, viața și voința sa. Acosta persónă publică, care se formăsa astfelu prin uniunea tuturor celorlalti, se numea odinioară cetate și acuma republică séu corpu politicu, care de către membrii sei se numeste Statu cându este pasiv, Suveranu cându este activ. Putere cându se compară cu altele. Cu privire la asociati, ei primescu numele colectiv de poporu, era în particularu se numescu cetățieni, că participatori la auctoritatea suverană și supusi, fiindu vorb'a de legile Statulu. Dacă acești termeni se confundă adesea și se întrebuintă unulu pentru altulu. Este de ajunsu de a îi ști distinge, cându sunt întrebuintiați în tota preciziunea lor.

(Va urmă.)

Cursulu monetorulu în val. austr.

Vien'a, 23 Iunie.	
Galbinii imperat. de aur	fl. 5.48 cr.
Moneta de 20 franci	„ 9.22 1/4 „
Imperialu rusescu	„ 9.35 „
Moneta germană de 100 marce	„ 56.90 „
Sovereigns englesi	„ 12.— „
Lira turcescă	„ 10.58 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„ — „